

BRA SKOLA!

BRAMiljö 4B MU

BARN KONSEKVENSS ANALYS

En analys med utgångspunkt i FN:s konvention om barnets rättigheter samt Enköpings kommuns strävan att alltid fatta beslut som främjar

BARNENS BÄSTA

Inför beslut om:

Ersättningsskola för Munksundsskolan/en samlad skola för de västra stadsdelarna.

Analysansvarig:

Göran Davidsson, stöd- och utvecklingskonsulent, Skolkontoret, Enköpings kommun

Everything looks different
sharing someone else's eyes.

Uppdrag

I vecka 34 2013 fick jag, Göran Davidsson, stöd och utvecklingskonsulent på Skolkontoret, i uppdrag av kommunstyrelsen via förvaltningschef Göran Hedström att göra en barnkonsekvensanalys angående **"Ersättningsskola för Munksundsskolan/en samlad skola i de västra stadsdelarna"**. Jag är en "mellanstadielärare" som jobbar på Skolkontoret bland annat med barnrättsfrågor, ledarskap, kommunikation, grupprocesser, och värdegrundsfrågor inom grupp och organisation.

Detta uppdraget består i att göra en förhandsprövning av de konsekvenser som ett beslut kan få för det barn eller den grupp barn som berörs av beslutet.

Uppdraget innebär också att utifrån barnens perspektiv säkerställa att det kommande beslutet följer FN:s konvention om barnets rättigheter.

Utgångspunkten i analysen har varit att väga förslagen i tekniska förvaltningens lokaliseringsutredning (se bild till höger) utifrån barnens rätt till bästa möjliga utveckling. Förslagen är:

1. **Ersättningsskola** för Munksundsskolan (cirka 380 elever F-6)
2. **Samlad skola** för de västra stadsdelarna (cirka 600 elever F-6)

Under arbetet med denna analys har jag hela tiden haft en tanke på att det är de **berörda barnen** som är mina och kommunens viktigaste uppdragsgivare.

Hur en barnkonsekvensanalys ska göras och vad den ska innehålla är inget som är hugget i sten.

Många kommuner i Sverige är just nu inne i en utvecklingsprocess där man försöker hitta en lämplig form för just sin verksamhet.

Denna analys är också ett försök att hitta en bra processmodell som gör att vi vuxna i vår kommun kan skapa naturliga arenor där vi kan kommunicera med barn och ungdomar.

Min förhoppning är att denna Barnkonsekvensanalys kan synliggöra barnens bästa men också användas i syfte att fortsätta arbetet med att omsätta barnkonventionen i handling.

Magic is
something
you make.

Syfte

Syftet med denna analys är att säkerställa att det kommande beslutet om ersättningsskola för Munksundsskolan/en samlad skola för västra stadsdelarna följer FN:s konvention om barnets rättigheter.

Genom denna förhandsprövning ska de konsekvenser som ett beslut kan få analyseras utifrån ett barnrättsperspektiv.

En barnkonsekvensanalys ska inte bara utgå från ett **barnperspektiv** – det vill säga vuxnas tolkningar av barnets bästa utan också ta in **barnens perspektiv** – de kunskaper som man får från barnen direkt.

Vi får inte glömma att barn inte är enhetlig grupp.
De har olika förutsättningar och olika behov.

Att barnen har deltagit i detta arbetet har varit nödvändigt men också en viktig demokratisk process. När vi tar med barnen i beslutsprocessen ger vi dem/oss ett viktigt budskap:

 barn /
är redan
människor

Barn är redan människor och ska därför behandlas med fullvärdig respekt. Att beslut är svåra och tar lång tid att genomföra är inte skäl nog för att inte rådfråga barnen.

Barnens deltagande i våra beslutsprocesser kan tillföra ny viktig kunskap. Då vi ser barn som experter och tar till vara deras kompetens innan vi fattar avgörande beslut, i frågor som rör barn, kan vi tillsammans utveckla våra verksamheter.

Beslut om åtgärder ligger dock på de vuxnas bord
Däremot måste vi alltid utgå ifrån att barnen vet något vi inte vet och kan därför tillföra kunskap om sina behov i sin närmiljö.

Långsamma tankar

I skolan får vi lära oss att den som tänker snabbast är klokast. Den som är snabb att räcka upp handen och kan leverera ett snabbt svar blir ofta belönad med beröm och kanske också bra betyg. Genom hela vår uppväxt får vi lära oss att snabbhet är något positivt. Vi lär oss att snabbt se mönster, vilket är positivt men också lite farligt. I boken "Att tänka snabbt och långsamt" har Daniel Kahneman lyft detta dilemma. Han menar att vi behöver upptäcka vikten av att tänka långsamma tankar.

Bilden här nedan är ett exempel på hur våra snabba tankar kan ställa till det för oss. Oftast tänker vi snabbt att ansiktet är upp och ner. Vi bryr oss inte om att reflektera och tänka långsamt. Men det är först då vi börjar ifrågasätta våra valda sanningar som vi kan hitta felen i bilden.

Att tänka snabbt är viktigt för att kunna överleva i vårt samhälle. Men risken är stor att vi inte hinner tänka de långsamma tankarna. Många av våra beslut är inte underbyggda utan ett resultat av inlärd mönster och tankar som vi tänkt förut. Vi får en samling "valda sanningar" som vi bär med oss. Dessa sanningar kan vara en tillgång då vi behöver våra snabba tankar, men också ett hinder. Speciellt då verkligheten omkring oss förändras och vi behöver tänka nytt.

Var god vänd!

Om du inte har hittat felen i bilden ännu kan du vända den rättvänd och upptäcka att hela bilden inte var vänd.

Ett exempel på våra snabba tankar är att vi ofta tänker att vi vuxna vet vad som blir bäst för barnen. Ibland frågar vi inte ens vad de tycker, även om frågorna rör deras vardag. Genom tiderna har vi ofta satt likhetstecken mellan "skolproblem" och "bråkiga barn". Det är barnen vi försökt ändra på. Inte den miljön vi vuxna har erbjudit dem. Kanske är detta en av förklaringarna till varför vi ofta vill sätta en diagnos på barnet och erbjuda medicinering. Om vi tänker för snabbt är risken att våra beslut i frågor som rör barn blir färgade av en gammalmodig vald sanning där vi ser barnen som problem och mindre värda.

Förhoppningsvis kan vi med hjälp av denna barnkonsekvensanalys granska dessa förslag till beslut med en samling långsamma tankar. Vända och vrida på våra invanda normer tills vi är säkra på att beslutet är fattat utifrån barnets bästa.

***"Det krävs ett helt nytt sätt att tänka
för att lösa de problem
vi skapat med det gamla sättet att tänka."***

Albert Einstein

Hur ser vi på barn i vår kommun? Våra styrdokument betonar vikten av att varje barn har rätt att känna trygghet och studiero i skolan. Ändå har vi många barn i kommunen som inte mår bra i våra skolor. Det är inte okej! Inte ett enda barn ska behöva känna så!

Min förhoppning är att varje barn i vår kommun ska känna att vi helhjärtat har barnens bästa i fokus!

Barnkonventionen

Barnkonventionen uttrycker ett förhållningssätt till barn som sätter barnet i fokus vid beslut eller åtgärder som berör ett enskilt barn eller en grupp barn. Att anamma ett barnperspektiv handlar om kunskaper, attityder och arbetssätt. Det speglar synen på barn som fullvärdiga

medborgare och kompetenta individer som ska bemötas med respekt i alla sammanhang.

Sverige ratificerade FN:s konvention om barnets rättigheter år 1990. Sverige har därigenom förbundit sig att genomföra och förverkliga den.

Barnkonventionen innehåller 54 artiklar som slår fast vilka rättigheter varje barn ska ha. Av dessa artiklar är fyra särskilt vägledande för hur helheten ska tolkas. FN:s kommitté för barnets rättigheter rekommenderar alla länder som har antagit barnkonventionen att göra barnkonsekvensanalyser inför samtliga beslut som rör barn.

Barnkonsekvensanalyser ska inte göras vid sidan av det ordinarie arbetet utan ska ske som en del i arbetet med att ta fram relevanta underlag för beslut.

I situationer då barnets bästa står i konflikt med vuxnas intressen är det barnets bästa som så gott som alltid ska ha företräde.

Även om FN:s barnrättskommitté menar att principen om barnets bästa ska väga mycket tungt så säger kommittén samtidigt att barnets intresse inte alltid kan väga tyngst. Det kan finnas situationer då andra intressen väger tyngre och därmed får företräde. Staterna måste ändå alltid försäkra sig om att barnets bästa har redovisats i beslutsprocessen och vad som har legat till grund för prioriteringen. Beslutsfattaren måste dessutom kunna motivera varför ett annat intresse än barnets har fått ta över. Det är också av största vikt att barnets eller barnens egna åsikter och önskemål förs fram och dokumenteras.

I och med att Sverige och den svenska regeringen har förbundit sig att förverkliga barnkonventionen har vi i kommunen ett stort ansvar att se till så att konventionen också förankras på lokal nivå. Barnkonventionen ställer både juridiska och politiska krav på beslutsfattare och denna analys kan ses som ett litet, men viktigt, led i ett mycket större uppdrag.

Metod och bakgrund

Grundtanken då man gör en barnkonsekvensanalys är att barnens medverkan ska komma in i ett så tidigt skede som möjligt. Inför detta beslut fick jag, Göran Davidsson, detta uppdrag under vecka 34. Det fanns då inte så mycket tid att fundera på upplägget.

Jag bestämde tillsammans med förvaltningschef, Göran Hedström, att de berörda barnen först skulle bli informerade om de olika förslagen och sedan ges tillfälle att på ett möte i fullmäktigesalen få framföra sina åsikter till berörda politiker. Jag informerade rektorerna och personalen på de två skolorna om det tänkta upplägget via ett informationsbrev den 30 augusti (bilaga 1).

bilaga 1

Jag bokade in två dagar per skola i början av september där jag klassvis träffade alla elever från skolår ett till sex. Under dessa träffar informerade jag eleverna om de olika förslagen. Jag inbjöd också eleverna till ett möte den 20 september där de erbjöds ett tillfälle, per skola, att framföra sina åsikter till skolnämndens politiker. Jag uppmanade personalen att under veckorna 37 och 38 jobba med dessa frågor tillsammans med eleverna. Min tanke var bland annat att eleverna skulle hinna gå till respektive "skolbyggnadsplats" och uppleva förslagen med flera sinnen. Många klasser gjorde dessa promenader som ett led i elevernas tankeprocesser. Jag skickade också ut ett arbetsmaterial (bilaga 2) som klasserna kunde använda om de ville. Även en skriftlig inbudanskickades ut till skolorna för förmedling till eleverna. (bilaga 3). Skolorna fick fria händer att bestämma hur många elever och från vilka skolår som skulle delta på mötet.

Barnens bästa i Enköping!

Informationshandlingen inför en barnkonsekvensanalys gällande frågan om ersättningskola för Munksundsskolan.

Hä! Inför beslutet om ersättningskola för Munksundsskolan har jag, Göran Davidsson på Skolnämnden fått i uppdrag av vår förvaltningschef att göra en barnkonsekvensanalys. Enligt barnkonventionens tolfte artikel ska åtgärder som berör barn hänsynas på ett sätt som försäkrar att barnen har tillframtida sina åsikter i frågor som berör dem.

Alla barn har rätt att komma till tals.
Artikel 12 i FN:s konvention om barnets rättigheter lyfter fram barnets rätt att uttrycka och utvärdera sina åsikter och få dem beaktade i alla frågor som på något sätt berör dem.

För att kunna göra en barnkonsekvensanalys behöver man bland annat ge de berörda barnen ett forum där de kan framföra sina åsikter. Kommunstyrelsen med barnen är viktigt för att de ska kunna bidra sig en åsikt inför ett beslut om ersättningskola. Informationen och idéer från ett diskussionsforum hjälper och formar till slut de olika förslagen.

I frågan om ersättningskola för Munksundsskolan betyder det i klartext att de elever som kan bli berörda av ett beslut först kommer få information om de olika förslagen. Därefter kommer de behöva tid och stöd för att själva få möjlighet att berätta vad de tycker i frågan.

Det här är inte lätt! Just i den här frågan finns det extra komplicerande faktorer. Hur informerar man eleverna på ett säkert och pedagogiskt sätt utan att skapa en känsla av oro? Jag vet att Munksundsskolans elever redan är tvivelaktiga i principen men att eleverna på Enköpingskolan inte varit delaktiga i samma grad. Det är viktigt och något vi måste förhålla oss till. Trots denna problematik är det ändå viktigt att fånga intresserna om barnens viljor.

Min förhoppning är att vi snart kan hjälpa till att bestämma och förklara förslagen och processen för eleverna på en nivå som inger hopp, mod och trygghet.

I början av vecka 39 ska analysen vara klar. Hoppas att ni har möjlighet att hjälpa mig att hinna träffa alla berörda klasser under de dagar jag erbjuder. Jag har tänkt mig upplägget i tre steg...

- Under vecka 36 kommer jag till respektive skola för att informera eleverna om vad förslagen om ersättningskola för Munksundsskolan skulle kunna innebära. Vill du träffa mig i klassen eller i en grupp? (ca 30 minuter).
- Munkundst: Måndag/torsdag 3-4 sept. Enköpingskolan: Torsdag/fredag 5-6 sept. (Vissa klasser om 15-20 minuter beroende på vilka klasser som kommer).
- Under veckorna 37 och 38 ges barnen tillfälle att uttrycka sina åsikter till diskussionsforum/förslagsformulär som sätts ut i klassrummen. De bör också under perioden ges möjlighet att sammanställa eventuella frågor.

Den 20 september inbjuds eleverna, med respektive föräldrag, att delta i ett möte där de ges möjlighet att framföra sina åsikter till politiker och tjänstemän.

Plats: Fullmäktigesalen
Tid: 8.30 - 9.30 (Munksundsskolan), 10.10 - 11 (Enköpingskolan)

Med vänliga hälsningar/Göran Davidsson, Skolnämnden

INBJUDAN
2013 09 20

BARN ÄR EXPERTER
...PÅ ATT VETA HUR DET ÄR ATT VARA BARN!

DÄRFÖR VILL VI VUXNA VETA VAD NI BARN TYCKER OM VÅRA PLANER ATT BYGGA EN NY SKOLA.

BARN FRÅN MUNKSUNDSSKOLAN
ÄR VÄLKOMNA TILL KOMMUNHuset DEN 20 SEPTEMBER
KL 8.30-9.30

BARN FRÅN ENÖGLASKOLAN
ÄR VÄLKOMNA TILL KOMMUNHuset DEN 20 SEPTEMBER
KL 10-11

POLITIKER
ÄR VÄLKOMNA TILL KOMMUNHuset DEN 20 SEPTEMBER
KL 8.00-11.00

VÄLKOMNA!

BARNKONSEKVENSBILDNING/GÖRAN DAVIDSSON, SKOLKONTORET

bilaga 3

Parallellt med denna process skickades en inbjudan till politikerna ut. Den 20 september kom cirka 120 elever från Munksundsskolan och cirka 100 elever från Enköpingskolan och för att framföra sina åsikter till de fem politiker från skolnämnden som hörsammat inbjudan.

Nämndsekreterare Josefin

Haraldsson dokumenterade de båda mötena och har sedan sammanställt ett råmaterial som skickats ut till skolnämndens samtliga ledamöter.

TILL MUNKSUNDSSKOLANS OCH ENÖGLASKOLANS KLASSEN 130916

HUR SKA EN SKOLA VARA FÖR ATT ALLA SKA KÄNNA SIG TRYGGA OCH GLADA?

HUR SKA EN SKOLA VARA DÄR ALLA FÅR LUST ATT LÄRA SIG NYA SAKER.

HUR SKA EN BRA SKOLA VARA?

HUR SKA EN SKOLA VARA SÅ ATT INGEN BLIR MOBBAD?

VAD ÄR VIKTIGAST?

BARN ÄR EXPERTER PÅ ATT VETA HUR DET ÄR ATT VARA BARN!
DÄRFÖR VILL VI VUXNA VETA VAD NI TYCKER... /GÖRAN DAVIDSSON

bilaga 2

Eleverna hade också med sig teckningar och dokument med frågor och åsikter. Dessa har vidarebefordrats till skolnämnden och kommunstyrelsekontoret. Brev från eleverna på Munksundsskolan har även i ett tidigare skede inkommit till kommunen. Åsikterna som framkom på mötet har tillsammans med elevernas övriga material varit en viktig del i hela denna analys.

Brist på information till Enöglaskolans föräldrar

I början av min kartläggning inför analysarbetet upptäckte jag en sak som kräver eftertanke. Under vecka 36 träffade jag alla berörda elever på de båda skolorna Munksundsskolan och Enöglaskolan. Under dessa besök uppmärksammade jag ett demokratidilemma då jag upptäckte att vi i kommunen hade missat att ge Enöglaskolans föräldrar riktad information om de eventuella planerna för deras skola som redovisas i dokumentet "Ersättningsskola för Munksundsskolan/en samlad skola i de västra stadsdelarna".

Jag menar att vi inte kan utgå ifrån att föräldrar med barn på Enöglaskolan själva ska söka efter detta dokument på hemsidan och förstå att det gäller dem. Jag vill mena att informationen på hemsidan ger signaler om att informationen i första hand vänder sig till Munksundsskolans föräldrar. Det är inte helt självklart att ett av förslagen för ersättningsskolan för Munksundsskolan innebär att Enöglaskolan kan läggas ner.

Länken på www.enkopings.se har texten: "Ny skola ersätter Munksundsskolan". Då man klickar på länken får man upp en text med överskriften: "Följ planerna för en ny skola som ska ersätta Munksundsskolan."

Då jag skulle träffa barnen under vecka 36 fick jag klart för mig att ingen riktad kommuninformation till dessa föräldrar hade gått ut över huvud taget. Inga möten och inga brev! Den enda informationskanalen för dessa föräldrar har varit dagstidningar och kommunens hemsida. Vi vet att många av Enöglaskolans föräldrar saknar förmågan att både förstå och läsa svenska. Många behöver och har också rätt till tolk då de får viktig information. Här anser jag att vi i kommunen har brustit.

I och med denna bristande informationen har föräldrarna inte heller getts demokratiska möjligheter att sätta sig in i frågan och komma med synpunkter. Inför framtiden menar jag att vi måste bli bättre på att rikta viktig information, på olika språk, till alla berörda parter.

Mina besök i klasserna var ett led i att ge information till eleverna och därmed förverkliga artikel 12 i barnkonventionen om elevernas rättighet att komma till tals i frågor som berör dem. Tillsammans med personalen på Enöglaskolan insåg vi att vi stod inför ett informationsdilemma. I och med att föräldrarna inte fått information blev barnen ensamma bärare av budskapet i hemmet. Barn som får "svår" information behöver vuxna som de kan prata med. Vuxna som förstår och kan förklara om barnen funderar och är oroliga. Personalen på skolan har här varit viktiga och delvis fått den rollen.

Enligt uppgift har nu skolan haft föräldramöten där personalen har informerat föräldrarna om förslagen. Jag har också förstått att Enöglaskolans föräldraråd har bokat in ett möte med nämndens ledamöter.

Barnens åsikter

Den 20 september 2013 fylldes fullmäktigesalen av engagerade barn från de båda berörda skolorna. Det var ett magiskt och historiskt ögonblick där vi för första gången i Enköpings historia hade bjudit in elever inför en barnkonsekvensanalys.

ETT MAGISKT ÖGONBLICK!

Barnen hade haft ungefär två veckor på sig att sätta sig in i denna fråga. Helt självklart var eleverna på Munksundsskolan redan inne i processen innan mitt besök. Jag tror att de hade lättare att komma igång med arbetet med att samla sina åsikter inför mötet. Enöglaskolans elever hade mer fokuserat sitt förberedande arbete på att formulera frågor till politikerna. Vi som var med på mötena är nog överens om att det var spännande och mycket givande möten.

Det är alltid svårt att sammanfatta olika åsikter från många olika individer. Jag och Josefin Haraldsson har tillsammans hjälpts åt att klustra ihop åsikterna för att i grova drag hitta elevernas huvudtankar.

Det är tydligt att flertalet av eleverna menar att en skola med fler elever ger, eller riskerar att ge, ökad oro och mobbning. Även elever som uttryckte sitt gillande till en samlad skola lyfte också fram sambandet mellan mer elever och risken för ökad mobbning.

Denna bild är också tydlig i de brev från elever som under processens gång inkommit till kommunen. (cirka 60 stycken) I nästan två tredjedelar av dessa brev lyfter eleverna risken med att en större skola innebär mer mobbning.

- "I en skola med fler elever finns det en risk att mobbningen ökar"
- "Blir det fler barn blir det lättare mobbning"
- "Med fler elever uppstår mobbning lättare"
- "Många elever leder till mer bråk"
- "Större risk för mobbning på en stor skola"
- "Ju större skola desto större risk att bli mobbad"
- "Med en stor skola ökar riskerna till mobbning"
- "Vi tror att mobbning och utstötning ökar med en större skola."
- "Jag känner mig tryggare på en liten skola och det blir mindre mobbning"
- "Om man har en liten skola känner man sig tryggare"
- "Jag känner att det känns tryggare med en liten skola där man känner nästan alla"
- "Med en stor skola kan det bli mycket mobbning. Dom mindre kan bli rädda"
- "Jag hoppas att det blir en liten skola så att alla barn blir trygga"
- "En liten skola för att barnen ska få det tryggare"
- "Det blir mer mobbning på en stor skola"

Många elever från båda skolorna tryckte på vikten av närhet. De allra flesta av Munksundsskolans elever ville ha en nybyggd skola för färre elever på samma plats som nu. Enöglaskolans elever ifrågasatte varför just deras skola skulle läggas ner och tryckte även de på vikten av närhet till sin skola.

Sammanfattningsvis kan man konstatera att flertalet av eleverna förmedlar en oro för att en samlad skola skulle ge effekten av minskad trygghet och en ökning av mobbning. De flesta menar att ett större antal barn på en skola innebär en förhöjd risk för kränkningar. Eleverna betonar vikten av närhet till sin skola. De tar också upp riskerna med en otrygg skolväg till en eventuell samlad skola. Även närheten till en stor väg tas upp som ett problem.

Analys utifrån ett forskningsperspektiv

Torkel Klingberg, professor i kognitiv neurovetenskap sammanfattar i sin bok "Den översvämmade hjärnan" aktuell forskning om hur våra hjärnor lätt blir överbelastade i dagens samhälle. Han menar att dagens krav att ta emot en oavbruten flod av information och distraktioner ger oss problem. På arbetsplatser med öppna kontorslandskap utsätts man för avbrott i snitt var tredje minut.

Han skriver att den hjärna vi föds med idag är genetiskt sett närmast identiska med den hjärna som cromagnonmänniskorna föddes med för ca 40.000 år sedan. Han lyfter problemet med att samma hjärna ska hantera den flod av information som det digitala samhället öser över oss. Han menar att våra hjärnor har en informationsgräns. Cromagnonmänniskorna levde ett långsamt liv som samlare och jägare. Förmodligen tillbringades mesta tiden i grupper om några få familjer, kanske ett femtiotal individer. Då och då samlades den så kallade klanen, en större grupp om ungefär 150 besläktade individer.

Är barnens hjärnor anpassade för att gå i en skola med 600 elever? En sådan skola skulle bli en av Sveriges största F-6 skolor. Hur många av eleverna blir okända för varandra under hela skolgången? Utvecklar alla elever sitt allra bästa jag på en så stor skola? Finns det ängsliga barn som skulle behöva mindre sammanhang? Skulle skolresultaten öka om vi erbjöd eleverna mindre skolor?

Vad säger aktuell svensk statistik om kopplingen mellan lyckade skolresultat och storleken på skolor? DN skriver i en artikel 11 november 2012:

"Av landets närmare 1.700 högstadieskolor utmärker sig 29. De är de enda som två år i rad har lyckats ge alla sina niondeklassare behörighet till alla gymnasieprogram."

I artikeln skriver de också:

"Gemensamt för alla är att de har relativt få elever. Och det är en del av förklaringen till att de lyckas, bedömer Per Arne Andersson, avdelningschef vid Sveriges kommuner och Landsting."

Ibland tänker vi snabbt. Det är lätt att göra det då man första gången läste om John Hatties metastudie i boken "Visible learning" där han refererar till att en optimal skolstorlek är ca 800 elever. Studerar man denna analys närmare upptäcker man snart att det är amerikanska högstadieskolor och college som avses. Det vill säga vuxna ungdomar upp till 20 år!

Här måste vi stanna upp och fundera ett par varv. Tänka långsamt och vända och vrida på skolnormen. Vad utsätter vi våra barns hjärnor för om vi bygger en av Sveriges största skolor med över 600 elever på 7730 kvm och sedan lägger till ytterligare nästan 100 personal som ska ansvara för att eleverna får en lustfylld, stimulerande, trygg, individanpassad och rofylld miljö där alla kan utveckla sitt yttersta jag?

Jag menar att vi måste ta barnens rop på allvar. Kanske är det som en av eleverna skriver i ett brev om förslaget om den samlade skolan:

"Då blir det katastrof för att det blir för mycket barn".

För den eleven skulle det kanske bli katastrof! Om vi tar barnens perspektiv på allvar vet vi att vi idag har många barn i skolan som har svårt med stora sammanhang. Den nya skollagen kräver att alla dessa barn ska få en trygg och utvecklande plats i sin hemskola. Därför kommer kommunen i framtiden inte ha några kommunövergripande undervisningsgrupper. Man skulle kunna se det som en rättighet att eleverna får gå kvar på sin skola, men då ställer det enormt stora krav på att vi i skolan kan erbjuda även dessa barn en trygg och individuellt anpassad lärmiljö.

I Skolförvaltningens konsekvensanalys framhålls det att det blir större anonymitet på en större enhet.

Antal elever på en skola är en parameter. Hur stor yta de ska samsas på är en annan. I rapporten kan man läsa att vilken skola vi än väljer att bygga så är beslutet att nyckeltalet/normen på 13 m² per elev ska gälla. Gjordes en barnkonsekvensanalys inför detta beslut? Visst är det ett beslut som i högsta grad rör barnen. Är denna norm forskningsbaserad? Enligt kommunens värdegrund ska alla våra beslut vara välgrundade. Det måste väl ändå vara barnens behov som bestämmer normen? Utifrån barnens rättigheter vore det mer riktigt att utreda barnens behov och därefter ta ett beslut om kommunens nyckeltal/norm vid byggnation.

En fråga man kan ställa sig, utifrån ett barnperspektiv, är om det är riktigt att vi vuxna idag gör så stor skillnad på vuxnas arbetsplatser och barns. Vi i kommunhuset arbetar på en arbetsplats som har cirka 32 m² per person. Många pratar ändå om att vi är trångbodda!! Då personalen läggs till antalet elever som får dela på den totala ytan i den planerade samlade skolan blir ytan cirka 11 m² per person.

Vi har i många år insett rörelsens betydelse för barns motoriska utveckling och så gott som all hjärnforskning pekar på att inlärning och rörelse har en stark korrelation. Är det då inte rimligt att anta att skolbarn (6-12 år) behöver mer inomhusutrymme per person än vad vi vuxna behöver? I förskolan och skolan kan vi inte räkna med att alla barnen ännu har förvärvat färdigheter inom social kompetens. Under denna träningstid och även i situationer när barn mår psykiskt dåligt kan en del elever behöva extra mycket utrymme, så att inte kränkningar sker.

Det förekommer idag tyvärr mycket kränkningar på många skolor i Sverige. Skolinspektionen skriver i sin kvalitetsgranskning 2012 :

"Skolinspektionens tillsyn visar att sex av tio grundskolor brister i sitt målinriktade arbete för att förhindra kränkande behandling."

Vad är orsaken till skolans beteendeproblem?
Kan det vara så att "elevtätheten" i skolan skapar beteendeproblem?

Vad säger forskningen om kopplingen mellan skolans miljö och skolans beteendeproblem?

I en forskningsrapport "*School effects on pupils progress*" skriver M. Rutter:

"Skolan är å ena sidan en utskikspost i förhållande till de problem och svårigheter barn kan ha, men skolan skapar också sina egna beteendeproblem och mycket tyder på att de flesta av skolans beteendeproblem är elevernas reaktioner på den miljö de möter där."

Ibland kan det vara viktigt att kritiskt granska det som behöver utvecklas. Men det är kanske mer klokt och givande att vända på resonemanget och fråga sig vad eleverna behöver för att må bra. Aaron Antonovsky (1923-1994) var professor och forskare inom medicinsk sociologi, har myntat begreppet Kasam (Känslan av sammanhang). Kasam kan beskrivas som en teori om kopplingen mellan människan och sammanhanget. Denna teori är idag i forskningsvärlden allmänt vedertagen. De tre begreppen beskriver människans upplevelse med tre ord: "begriplighet", "hanterbarhet" och "meningsfullhet".

KASAM

När vi nu ska bygga en skola i kommunen som ska fungera i flera generationer måste vi vara säkra på vilken organisationssyn och vilken typ av pedagogisk värdegrund vi vill att skolbyggnaden ska vila på. Utifrån denna vetskap måste vi värna om att bygga en skola som bidrar till ökad känsla av sammanhang. Aktuell hjärnforskning är överens om att våra hjärnor har begränsningar. För mycket input skapar till sist en ständig stress och ett lågt kasam-värde.

En framtida skolorganisation måste kunna erbjuda en miljö som bidrar till välbefinnande och ökar känslan av sammanhang. Vår utmaning i skolan blir att hitta nya sätt att skapa och upprätthålla meningsfulla sammanhang. En forskningsstudie från 1997 av T. Feldt visar att ju fler medarbetare som har en hög känsla av sammanhang (kasam) desto starkare står både gruppen och organisationen.

Då en organisation fokuserar på hälsobegreppet kasam bygger organisationen på ett salutogent (hälsofrämjande) tänkande med vetenskaplig grund. Med en salutogen grundsyn ser man barn och elever som resurser. I skolor med en salutogen organisationssyn hamnar fokus på att skapa förutsättningar för lärande och göra sammanhanget **meningsfullt, begripligt och hanterbart**.

Känsla av sammanhang

Sammanfattande analys utifrån ett forskningsperspektiv

Analysen lyfter fram skolans kompensatoriska ansvar där vi ska värna extra mycket om de elever som inte har möjlighet att utveckla sitt "allra bästa jag" i stora sammanhang. En skola som ska lyckas med att skapa en optimal lärmiljö för alla behöver fokusera på ett hälsofrämjande förhållningssätt som bygger på det lilla sammanhanget. I skolor där den fysiska och psykiska miljön, som eleverna möter, ger hög känsla av sammanhang (kasam) utvecklas både gruppen och organisationen.

Analys utifrån ett pedagogiskt perspektiv

Om vi lyssnar på barnen ger de oss ett klart budskap. "Fler barn ger ökad risk för mobbning!" Har de fel? Har vi vuxna verktygen som garanterar en trygg skola fri från kränkningar? Det vi måste veta är att förslaget om den samlade skolan skulle innebära att vi får en av Sveriges största skolor. Enligt Skolverkets statistik finns det bara ytterligare en 1-6 (F-6) skola med över 600 elever i hela riket.

Grundskolan – Elever – Riksnivå										 Sveriges officiella statistik			
Tabell 3 A: Skolstorlek läsåret 2012/13, samtliga skolor ¹⁾													
Skolstorlek	Antal skolenheter med olika årskursskombinationer								Samtliga skolenheter		Samtliga elever		
(Antal elever)	1-3	4-6	7-9	1-5	1-6	4-9	6-9	1-9	Antal	Andel (%)	Antal	Andel (%)	
Samtliga enheter	506	93	461	784	1 720	169	323	852	4 909	.	.	.	
Andel (%)	10,3	1,9	9,4	16	35	3,4	6,6	17,4	.	100,0	.	.	
- 49	161	11	56	148	271	24	28	65	765	15,6	21 391	2,4	
50 - 99	170	14	13	163	405	1	18	75	859	17,5	63 065	7,0	
100 - 199	159	60	136	264	565	26	63	175	1 448	29,5	213 813	23,8	
200 - 299	16	7	143	154	340	45	102	189	996	20,3	243 606	27,1	
300 - 399	0	1	84	47	111	34	59	143	479	9,8	164 475	18,3	
400 - 499	0	0	17	7	25	20	41	93	203	4,1	89 859	10,0	
500 - 599	0	0	8	1	2	5	7	50	73	1,5	39 528	4,4	
600 - 699	0	0	2	0	1	5	5	31	44	0,9	28 419	3,2	
700 - 799	0	0	2	0	0	1	0	21	24	0,5	18 033	2,0	
800 - 899	0	0	0	0	0	2	0	4	6	0,1	4 946	0,6	
900 - 999	0	0	0	0	0	2	0	5	7	0,1	6 604	0,7	
1000 -	0	0	0	0	0	4	0	1	5	0,1	5 446	0,6	
Samtliga elever	42 418	11 958	101 329	111 252	254 113	51 002	82 956	244 157	.	.	899 185	.	
Andel (%)	4,7	1,3	11,3	12,4	28,3	5,7	9,2	27,2	.	.	100,0	.	

Vi måste vara medvetna om att vi pratar om små barn och mycket stora skolor. Både Munksundsskolan och Enöglaskolan är stora skolor i jämförelse med normen för en svensk skola. Min erfarenhet säger att små barn behöver små sammanhang. Barnens hjärnor är inte skapta för stora sammanhang (inte vuxnas heller). I stora

sammanhang är det betydligt svårare att ge små elever den miljön som är en grogrund för ökad trygghet och kasam.

Skolans organisation är kanske den viktigaste framgångsfaktorn för att skapa en god miljö. Svensk skola har förändrats från att bygga på aga och härskartekniker till att idag ha styrdokument som bygger på en helt annan värdegrund. En värdegrund som är förankrad i barnkonventionen där barnen ses som unika varelser med fulla mänskliga rättigheter.

Vuxna som har haft en vana att leda elever med en auktoritär ledarstil har fått tänka om. All personal i dagens skola måste ha hög relationskompetens och bygga bra relationer med samtliga elever på skolan.

Det låter som ett svårt uppdrag. Och det är det! Att jobba i skolan idag kräver enormt mycket hjärta och engagemang. Man måste gilla sitt uppdrag och ha ett eget högt kasam-värde. För att vara en fungerande ledare och pedagog krävs att man också har en uppsjö av pedagogiska verktyg som alla vilar på läroplanens värdegrund.

En stor och opersonlig skola kan skapa osäkerhet och stress hos både barn och vuxna. För att få ordning på oro och kaosliknande situationer höjer vi vuxna ofta rösten och skäller på barnen. Det blir lätt en vana som till slut kan fungera som en "accepterad" härskarteknik. Erik Sigsgaard, fil.dok, lektor i pedagogik och forskare vid Centret för institutionsforskning i Glostrup, Danmark lyfter fram denna problematik i sin bok "Utskälld".

I en pedagogisk verksamhet med härskartekniker och skäll motarbetas läroplanens värdegrund och vi får ett klimat som bäddar för kränkningar. Kränkningarna har en smittningseffekt som bland annat bidrar till att vi får in mycket av kränkande "maktlekar" i skolan.

Man skulle kunna tro att en samlad stor skola kan delas upp i mindre isolerade enheter och på så sätt hindra eventuella kränkningar att spridas ut i organisationen. Mina erfarenheter är dock att detta inte är möjligt. Om någon eller några ägnar sig åt kränkningar på en skola

sprids det snabbt ut i hela organisationen och skapar olust och otrygghet. Spridningseffekten är lika svår att hindra som när någon kissar i en simbassäng.

Vill vi skapa en trygg skola med tillit och respekt måste vi göra det tillsammans med eleverna. Vi vuxna måste vara goda föredömen och sätta normen för hur vi ska vara mot varandra. Personliga relationer skapar goda miljöer och ökar vårt kasam-värde. Tyvärr finns det en gräns för hur många relationer vi kan bygga. Därför menar jag att det också finns en gräns för hur stor en skola bör vara. Passeras den så sjunker pedagogernas och elevernas kasam-värde till följd av att grupperna och organisation mår sämre.

Man kan inte hävda att stora skolor alltid ger stora problem. Jag har däremot erfarenheter av att stora skolor väldigt ofta brottas med stora problem att erbjuda barn i olika delar av skolan en likvärdig skolgång/utbildning. Detta är något som Skolinspektionen ofta belyser i sina rapporter om brister i svensk skola.

Det är bra att vi börjar tänka i nya banor om hur vi ska komma bort från en negativ segregation i kommunen. Tyvärr tror jag att det skulle vara lättvindigt att tro att lösningen ligger i att bygga en samlad skola. Risken är att det skulle få motsatt effekt. Mina kunskaper inom gruppprocesser ger mig stora belägg för att eleverna kommer skapa sin egen trygghet genom att bilda "kompisgäng". Barn tänker också snabbt! Man dras lätt till dem som delar språk, värderingar och beteenden. Tyvärr finns det exempel på skolor där just detta fenomen har blivit ett jätteproblem. Segregationsproblematiken i Enköping är ett stort problem som enligt mig kräver många olika välgenomtänkta insatser där vi måste ha en gemensam och långsiktig handlingsplan. Risken finns att en stor samlad skola skulle öka eventuella motsättningar och fördomar och inte ge den närhet, medmänsklighet och värme som vi hoppas.

Frågan är om tanken på den samlade skolan är förenlig med de principer som lyfts fram i kommunens vision 2015. För våra kommuninvånare är det viktigt att beslutet om barnens skolor kopplas ihop med kommunens vision om närhet mellan människor. Visionens del om närhet samspelar bra med barnkonventionens syn på barnens rätt till utveckling:

"... närhet mellan människor ger livskvalitet, medmänsklighet, trygghet och värme."

Barnens budskap är tydligt, de vill ha nära till sin skola! Rent mognadsmässigt kan man hävda att ju yngre barnen är desto viktigare är det att ha en skola i sin närhet. Skolvägen är viktig! De små barnen är inte mogna att befinna sig i trafiken. Vi måste vara medvetna om att de flesta barnen vi nu pratar om ännu inte har förmågan att befinna sig i en trafiksituation. Enligt artikel 3 om barnens bästa är det helt klart bäst för de minsta barnen med en skola i sitt närområde.

Sammanfattande analys utifrån ett pedagogiskt perspektiv

Analysen hävdar att en stor och opersonlig skola kan skapa osäkerhet och stress hos både barn och vuxna. En stress som försämrar pedagogernas/elevernas förmåga som kan ge ett förhållningssätt som motverkar läroplanens värdegrund.

Analysen pekar på de svårigheter som finns med att skapa fristående enheter i en samlad skola. Den lyfter upp segregationsproblematiken och pekar på risken att en samlad skola skulle kunna ge ökade segregationsproblem i kommunen. Analysen betonar vikten av att en skola för de minsta barnen (F-6) erbjuds i barnens närområde.

Sammanfattande analys utifrån ett barnrättsperspektiv

Den sammanfattande analysen är att relevantitet, närhetsprincipen, m²-normen och den pedagogiska grundsynen måste samspela i en gemensam vision. Alla beslut måste samverka för att allt sammantaget ska främja en barnrättsbaserad utveckling och en hälsofrämjande skola.

Barnrättsbaserad slutsats

Utifrån barnkonventionens syn som förmedlas i artiklarna: 2, 3, 6, 12, 19, 23, 28 och 29 är slutsatsen att en liten skola i barnens närområde är det beslut som bäst tar hänsyn till ett barnrättsperspektiv.

Därför förordar denna barnkonsekvensanalys en renovering av Enöglaskolan och en nybyggnad av Munksundskolan.

Det finns vissa fördelar med att bygga på Gröngarn eftersom barnens skolgång då inte påverkas av byggnationen.

Närhetsprincipen och elevernas samlade åsikter gör att analysen ändå kommer fram till att den nya skolan bör byggas på Munksundstomten.

Slutord

I denna barnkonsekvensanalys har jag lyft fram ett barnperspektiv som har ifrågasatt våra traditionella vuxennormer.

Jag har försökt att tänka långsamt och göra uppror mot mina valda sanningar.

Utifrån barnens perspektiv har jag lyssnat, tänkt, analyserat och formulerat. Förhoppningsvis kan handlingen ses som barnens röst i denna fråga.

Kanske kan den här barnkonsekvensanalysen bli ett litet steg i riktning mot att vi blir ännu bättre på att samspela med barnen.

Dialogen behöver fortsätta!

Vi behöver ständigt påminna oss om artikel 12 i barnkonventionen som är tydlig med att barnen har rätt att komma till tals i alla frågor som rör dem.

För mig var detta min första barnkonsekvensanalys.
Jag har lärt mig enormt mycket och det har varit otroligt givande.

Min/vår kommunikation med barnen har i mina ögon varit magisk!
Det har stärkt mig i min övertygelse om att alla barn besitter kunskap som vi ofta inte tar vara på.

Jag kommer, inom kort, skicka ut en utvärdering till alla berörda.
Denna utvärdering får visa vad som har varit bra och vad vi måste utveckla vidare.

Nu hoppas jag att vårt arbete med att göra barnkonsekvensanalyser blir ett vardagsarbete för oss alla som är med och fattar beslut som rör barnen.

JAG VILL SLUTLIGEN TACKA ER BARN
FÖR ATT JAG, ETT ÖGONBLICK,
FÅTT FÖRMÅNEN ATT SE GENOM ERA ÖGON.

TACK!!

ENKÖPINGS KOMMUN

Göran Davidsson
Stöd och utvecklingskonsulent,
Skolkontoret, Enköpings kommun

Barnens bästa i Enköping!

*Informationsinhämtning inför en barnkonsekvensanalys
gällande frågan om ersättningsskola för Munksundsskolan.*

Information
till rektorer
och personal på
Enöglaskolan och
Munksundsskolan.

Hej!

Inför beslutet om ersättningsskola för Munksundsskolan har jag, Göran Davidsson på Skolkontoret fått i uppdrag av vår förvaltningschef att göra en barnkonsekvensanalys. Enligt barnkonventionens tolfte artikel ska åtgärder som berör barn hanteras på ett sätt som försäkrar att barnen har fått framföra sina åsikter i frågor som berör dem.

Alla barn har rätt att komma till tals.

Artikel 12 i FN:s konvention om barnets rättigheter lyfter fram barnets rätt att bilda och uttrycka sina åsikter och få dem beaktade i alla frågor som på något sätt berör dem.

För att kunna göra en barnkonsekvensanalys behöver man bland annat ge de berörda barnen ett forum där de kan framföra sina åsikter. Kommunikationen med barnen är viktig. För att de ska kunna bilda sig en åsikt måste vi först ge dem begriplig information och därefter tid att diskutera/fundera/fråga och formulera sig kring de olika förslagen.

I frågan om ersättningsskola för Munksundsskolan betyder det i klartext att de elever som kan bli berörda av ett beslut först kommer få information om de olika förslagen. Därefter kommer de behöva tid och stöttning för att slutligen få möjlighet att berätta vad de tycker i frågan.

Det här är inte lätt! Just i den här frågan finns det extra komplicerade faktorer.

Hur informerar man eleverna på ett sakligt och pedagogiskt sätt utan att skapa en känsla av oro? Jag vet att Munksundsskolans elever redan är involverade i processen men att eleverna på Enöglaskolan inte varit delaktiga i samma grad. Det är olyckligt och något vi måste förhålla oss till. Trots denna problematik är det ändå viktigt att följa intentionerna om barnets rättigheter. Min förhoppning är att vi vuxna kan hjälpas åt att berätta och förklara förslagen och processen för eleverna på en nivå som inger hopp, mod och trygghet.

I början av vecka 39 ska analysen vara klar. Hoppas att ni har möjlighet att hjälpa mig att hinna träffa alla berörda klasser under de dagar jag erbjuder. Jag har tänkt mig upplägget i tre steg...

1

Under vecka 36 kommer jag till respektive skola för att **informera** eleverna om vad förslagen om ersättningsskola för Munksundsskolan skulle kunna innebära. Vill då träffa varje klass från skolår 1-6. (ca 30 min/klass).

Munksundet: Måndag/onsdag 3-4 sept. Enöglaskolan: Torsdag/fredag 5-6 sept.
(Vore tacksam om ni på respektive skola gör ett schema för besöken.)

2

Under **veckorna 37 och 38** ges barnen tillfälle på respektive skola att **diskutera/fundera/fråga/formulera sig** kring de olika förslagen. De bör också under den perioden ges möjlighet att sammanställa eventuella åsikter.

3

Den **20 september** inbjuds eleverna, med respektive följeslagare, att delta i ett möte där de ges möjlighet att framföra sina åsikter till politiker och tjänstemän.
Plats: Fullmäktigesalen
Tid: 8.30 - 9.30 (Munksundsskolan). KI 10-11 (Enöglaskolan)

Med vänliga barnrättshälsningar!/Göran Davidsson, Skolkontoret

TILL MUNKSUNDSSKOLANS OCH ENÖGLASKOLANS KLASSER

130916

HUR SKA EN SKOLA VARA
FÖR ATT ALLA SKA KÄNNA SIG
TRYGGA OCH GLADA?

HUR SKA EN SKOLA VARA DÄR
ALLA FÅR LUST ATT LÄRA SIG
NYA SAKER.

**HUR SKA EN
BRA SKOLA VARA?**

HUR SKA EN SKOLA VARA
SÅ ATT INGEN BLIR MOBBAD?

VAD ÄR VIKTIGAST?

BARN ÄR **EXPERTER** PÅ ATT VETA HUR DET ÄR ATT VARA BARN!
DÄRFÖR VILL VI VUXNA VETA VAD NI TYCKER...

LYCKA TILL!

/GÖRAN DAVIDSSON

INBJUDAN

2013 09 20

BARN ÄR EXPERTER

...PÅ ATT VETA HUR DET ÄR ATT VARA BARN!

DÄRFÖR VILL VI VUXNA VETA VAD NI BARN TYCKER
OM VÅRA PLANER ATT BYGGA EN NY SKOLA.

BARN FRÅN MUNKSUNDSSKOLAN

ÄR VÄLKOMNA TILL KOMMUNHUSET DEN 20 SEPTEMBER
KL 8.30-9.30

CA 100 BARN
PER SKOLA!

BARN FRÅN ENÖGLASKOLAN

ÄR VÄLKOMNA TILL KOMMUNHUSET DEN 20 SEPTEMBER
KL 10-11

POLITIKER

ÄR VÄLKOMNA TILL KOMMUNHUSET DEN 20 SEPTEMBER
KL 8.00-11.00

VÄLKOMNA!

BARNRÄTTSHÄLSNINGAR!// GÖRAN DAVIDSSON, SKOLKONTORET

